

FYNDMATERIALET

Leena Ruonavaara

Boplatsens keramik

I denna översikt granskas det keramikmaterial från Rävåsen i Kristinestad som påträffades vid utgrävningarna under åren 1993–2001. Syftet är att utreda följande frågor: 1) är det möjligt att i materialet urskilja kronologiska grupper, 2) kan man utifrån keramikens spridning framlägga någon hypotes om hur boplatsens olika delar har utnyttjats eller utreda bosättningens intensitet under olika skeden och 3) kan gropkeramikens förhållande till den övriga keramiken klarläggas t.ex. med hjälp av spridning eller kronologi.

Vid utgrävningarna under åren 1993–2001 påträffades sammanlagt 28,4 kg keramik på boplatsen. Andelen lerkärlsbitar som saknar dekor eller har förvittrat uppgår till ca 75 % av hela materialet, som till största delen är mycket fragmentariskt. Endast i enstaka fall har det lyckats att sammanfoga flera bitar av samma kärl.

Materialet inmatades som gram per utgrävningsruta och -lager i en tabell med 3465 poster. Därtill indelades materialet enligt keramiktyp i kantbitar, bitar från kärllväggen och bottenbitar. I tabellen upptas också odekorerade kant-, botten- och kärllväggsbitar var för sig. Den östsvenska gropkeramiken upptogs i tabellen endast som totalmängd per utgrävningsruta och -nivå. Gropkeramiken behandlas separat i denna artikelsamling av Vesa Laulumaa.

De olika keramikstilarna identifierades utifrån kantformer, dekor och gods. Arbetet försvårades av materialets fragmentariska karaktär, vilket också inverkar på resultatets tillförlitlighet. Kärlens storlek kunde inte alltid mätas tillförlitligt utifrån kantbitarna. En noggrannare identifiering av kärlden gjordes för den keramik som påträffats under utgrävningens åren 1993–1998. I materialet från de tre senaste grävningens åren urskiljde man i huvudsak endast olika stilar för att klarlägga deras spridning. Genom att studera de typindelade lerkärlsbitarnas spridning försökte man klarlägga, om det kan påvisas att de identifierade grupperna har förekommit på vissa höjder på boplatsen och hur keramikstilarna eventuellt korrelerar med det övriga fyndmaterialet.

Typisk kamkeramik

Kärl 1–2

Typisk kamkeramik förekommer endast i ringa mängd på Rävåsen, drygt 200 g. Med undantag av några lerkärlsbitar påträffades denna typ av keramik endast på 59–60 m.ö.h. i den sydvästra delen av 1993–1998 -års undersökningsområde. Några boplatslämningar från denna tidsperiod har tillsvidare inte undersökts. Efter år 1997 har man funnit endast en kantbit typisk kamkeramik; den hittades vid provgrävningar år 2000.

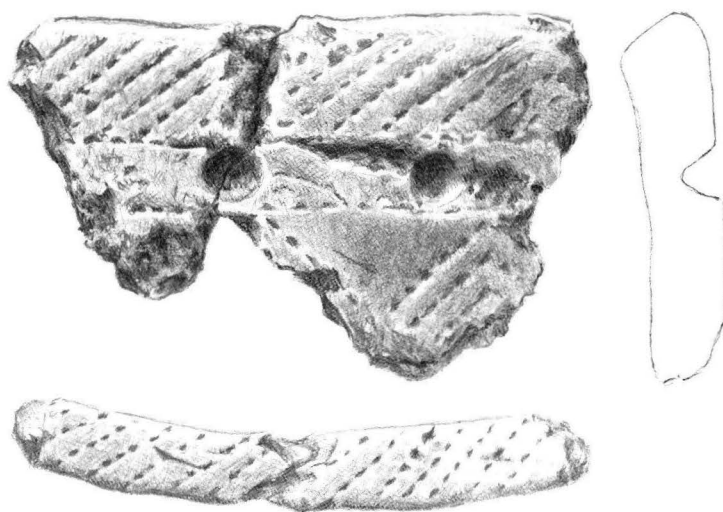

Fig. 1 Kär1, NM 29610:1779, 1781 hör till den typiska kamkeramikens tid. Skala 1:1.

Ett enda, rätt stort fragment av typisk kamkeramik har bevarats från ett kärl dekorerat med en zon av mot höger lutande kamstämplor såväl på mynningsranden som vid kärlnynningen (fig. 1). Nedanför dem finns på kärlväggen en zon av gropar avgränsade av två kamstämpelstreck och av ett horisontalt vinkelband utfört med flera parallella kamstämpelstryck. Kärlnynningens diameter är ca 30 cm. Randen är inåtlutande och något förtjockad. Godset är ganska tätt och avmagrat med sand. Några bottenbitar av typisk kamkeramik har inte bevarats. Sponttekniken är av den variant där den avrundade överkanten av ett lerband fogas i en fära på det bredvidliggande bandets underkant.

Sen kamkeramik/Uskelakeramik

Kär1 3–6

Förekomsten av sen kamkeramik på Rävåsen är på några undantag när koncentrerad till utgrävningsområde 10, som ligger i skogen söder om det stora grustäktområdet. Området låg i sin helhet ovanför kurvan för 55 m.ö.h. Även den keramik som påträffades vid 1999–2001 -års utgrävningar bestod nästan enbart av sen kamkeramik med gropdekor. Den hyddbotten som undersökts på boplatsen hör därför till detta skede.

Gropdekor och avsaknad av kamstämplor har ansetts vara utmärkande för den stilrena sena kamkeramiken (Vikkula 1981, 47–48, 50). Vid undersökningarna på Rävåsen åren 1994–1998 har man funnit kantbitar från endast ett par kärl med gropdekor. De flesta av dem förefaller att höra till ett kärl dekorerat med enbart runda gropar, i åtminstone tre rader ovanför varandra nedanför mynningen (fig. 2). Mynningens diameter är 35 cm, kärlväggen är något inåtböjd och har en rak mynningsrand som saknar dekor. Färgen är gråaktigt brun, godset är poröst och leran har avmagrats med organiskt material och glimmar. Bland kärlväggsbitarna finns rätt stora stycken, vilkas dekor består av ett band av två groprader ovanför varandra. Färgen och godset överensstämmer med de ovan nämnda kantbitarna.

Jämsides med den porösa sena kamkeramiken har man på Rävåsen också funnit små kärl av tätt gods och med en mynningsdiameter på ca 10 cm. En del kärl är dekorerade

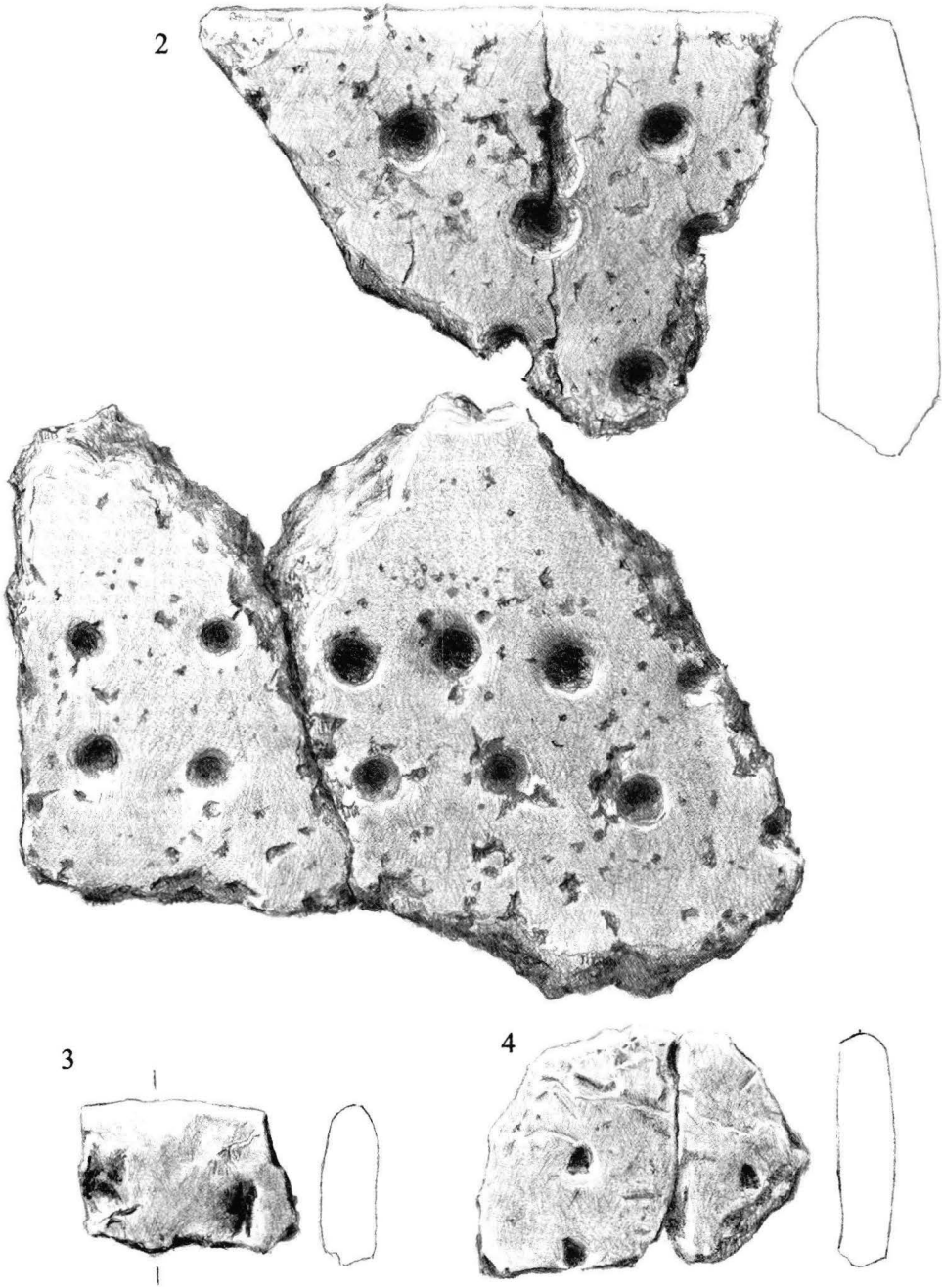

Fig. 2–4 Sen kamkeramik med gropornering: 2 Kärl 3, NM 30970:125, 128; 3 Kärl 5, NM 30970:564; 4 Kärl 6, NM 30970:548, 461. Skala 1:1.

med små, oregelbundna (fig. 3) eller annars till formen säregna fördjupningar (fig. 4) och med gropar. Bland dekormotiven förekommer även ringstämpel, antingen enstaka eller i kombination med dragna streck.

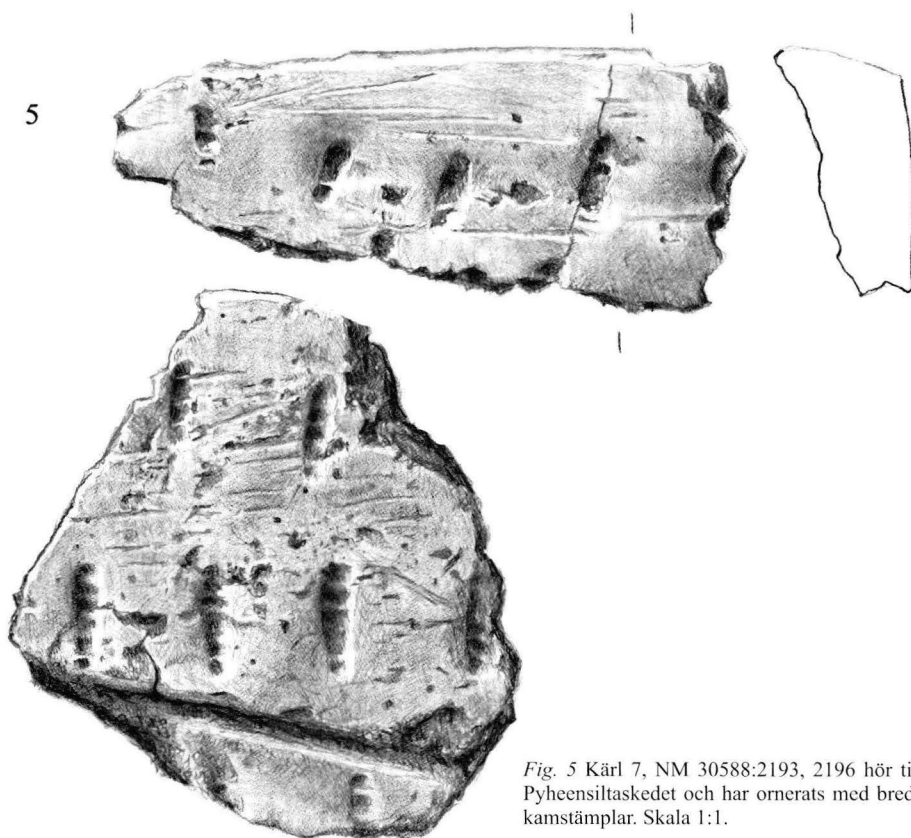

Fig. 5 Kärl 7, NM 30588:2193, 2196 hör till Pyheensiltaskedet och har ornerats med breda kamstämplar. Skala 1:1.

Pyheensiltakeramik

Kärl 7–25

Av de keramikstilar som uppträder på Rävåsen är det Pyheensiltaskedet som dominerar och har den största spridningen, även om en mycket stor del av lerkärlsbitarna härstammar från ett par stora kärl. Pyheensiltakeramiken förekommer ännu på en högre höjd än 55 m.ö.h. men inte längre på höjder som överstiger 56 meter. Som lägst förekommer den på ca 48 meters höjd. Höjdläget för den intensivaste förekomsten är ca 52–55 m.ö.h. Hyddbotten på område 8 torde höra till detta skede. Pyheensiltakeramik har också påträffats på 1994 års utgrävningsområde och på de angränsande områdena 1 och 6 där man också har funnit ett kärl som representerar östsvensk gropkeramik. Från samma plats kommer även boplatsens enda asbestkeramiska kärl. På en höjd av 53–54 m.ö.h. har man dessutom funnit några fragment av såväl snörkeramik som sen kamkeramik.

Kamstämplar som dekorelement

Pyheensiltakeramiken skiljer sig från den sena kamkeramiken genom sin kamstämpeldecor och genom den totala avsaknaden av gropar (Meinander 1940, s. 40, Vikkula 1987, s. 56). De flesta av de identifierade kärlen på Rävåsen kan hänföras till detta stilskede. Rikligast finns bitar av ett kärl där den utåt lutande randen är glest dekorerad med runda

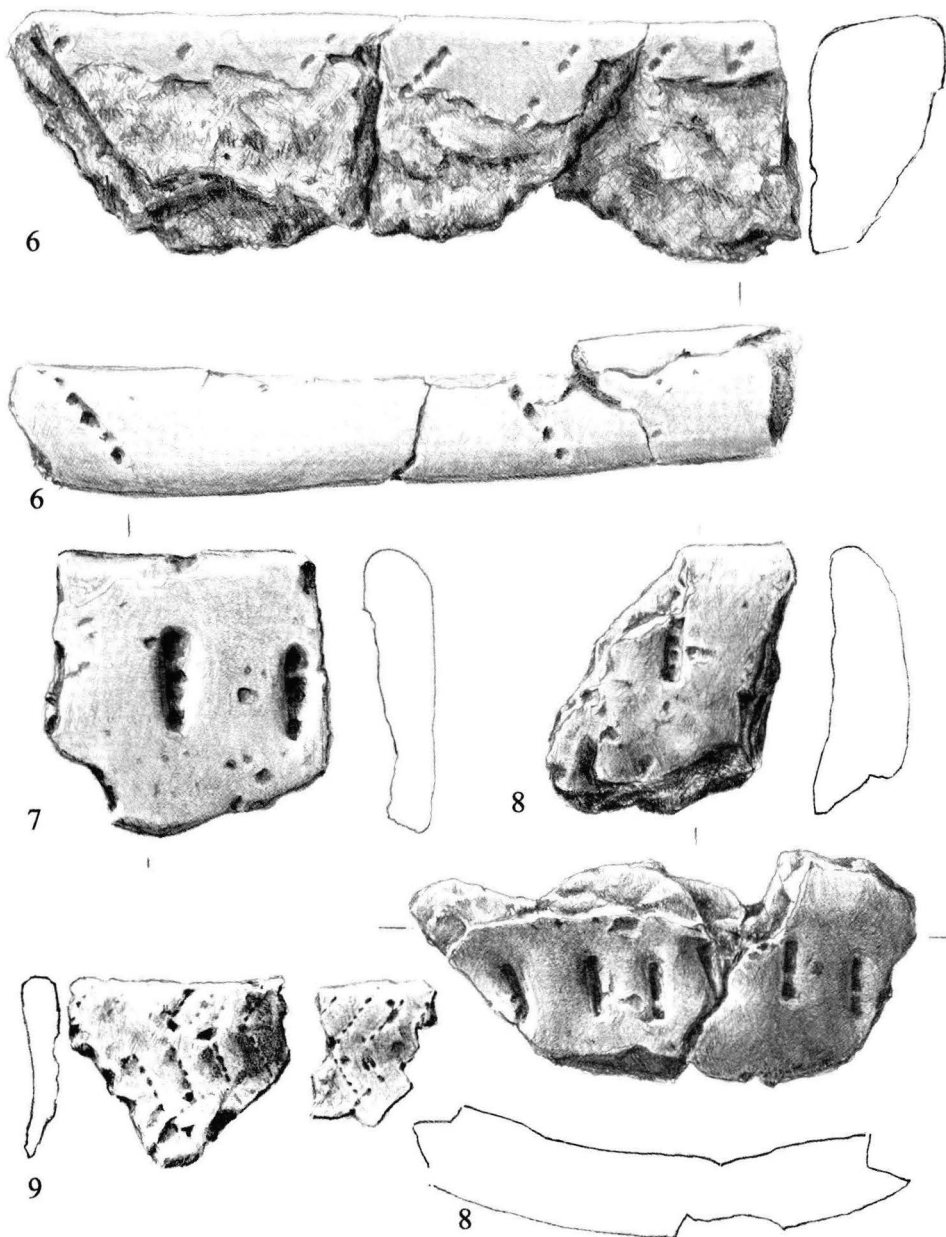

Fig. 6–9 Pyheensiltakeramik med kamstämpelornering: 6 Käril 8, NM 29610:669, 830; 7 Käril 10, NM 30970:811; 8 Käril 13, NM 30970:144, 498; 9 Käril 14, NM 30588:1595, 2408. Skala 1:1.

fördjupningar och kärilväggen med horisontala band av korta, breda kamstämplar (fig. 5). De enskilda stämplarna lutar något mot höger. På ett par lerkärlsbitar går en snett dragen fära tvärs över dekoren. Det är svårt att bedöma om den hör till dekoren eller om den har uppstått senare. Färgen på bitarna varierar från gråskiftande till mörkbrunt, godset är poröst. Kärilmynningens diameter överstiger 40 cm. Kantens inre sida är bortspjälkt. Också

vissa andra porösa kärl av samma storlek har dekorerats med horisontala band eller fiskbensmönster (fig. 6) utförda med kamstämpel. Även bland kärl med kamstämpeldekorer förekommer kärl av tätt gods och av mindre storlek än de föregående (fig. 7–8).

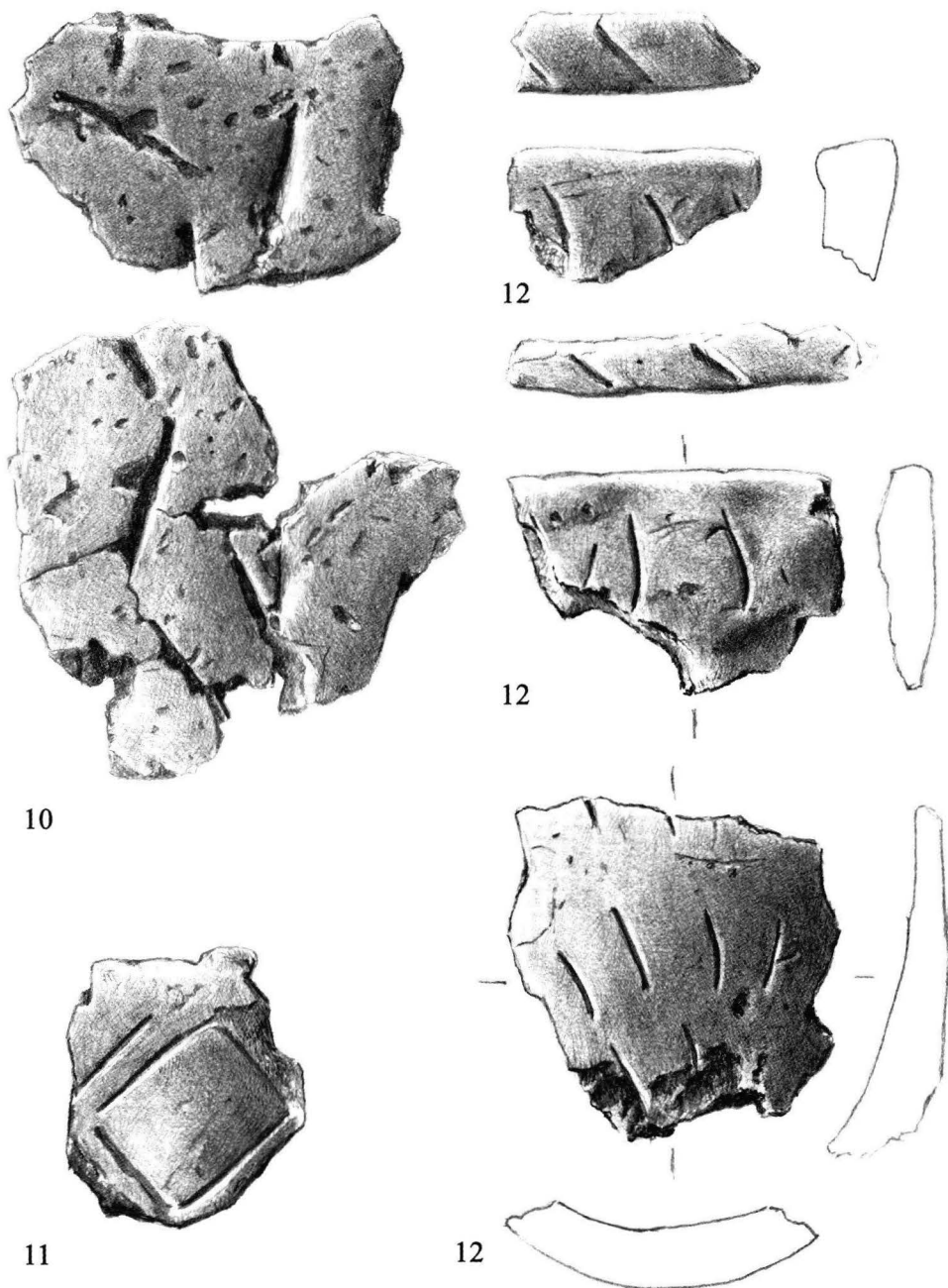

Fig. 10–12 Pyheensiltakeramik ornerad med olika streckstämplar, dragna streck och nageltryck: 10 Käril 15, NM 30970:818, NM 28659:254; 11 NM 28659:56; 12 Käril 16 NM 30588: 825, 818, 425. Skala 1:1.

Några kantbitar (fig. 9) kommer från ett tunnväggigt kärl, vars halsdel är profilerad och dekorerad med fiskbensmönster som intryckts med mycket tunn kamstämpel. På randen finns kamstämplar som lutar mot höger. Som avmagringsmedel har man använt sand, bland vilken det finns små flisor av glimmer, godset är poröst och kärlnyningens diameter är endast 10 cm. Dekormönstren och kantformen uppvisar likheter med det gropkeramiska kärlet från Rävåsen.

Dragna streck och streckstämplar som dekorelement

Fiskbensmönster som åstadkommit med dragna streck förekommer på ett flertal kärl. Flera bitar kommer från ett kärl, vars vägg är dekorerad med streckstämplar; godset är ljusbrunt och tätt (fig. 10). Stämplarna mäter ca 2 cm och bildar ett slags osammanhängande fiskbensmönster. Emedan dessa bitar saknar gropar kan de räknas till Pyheensiltastilen. I anslutning till de enskilda lerkärlsbitarna med streckdekor finns en lerkärlsbit (NM 28659:56) prydd med två rombfigurer innanför varandra; figuren består av dragna streck (fig. 11). Färgen är ljusbrun och godset mycket tätt.

Nagelintryck som dekorelement

Lerkärlsbitar som är dekorerade med nagelintryck härstammar från ett flertal medelstora kärl och från miniatyrkärl. Inget av kärlden har gropar, och de torde därför kunna räknas till Pyheensiltagruppen ehuru de små kärlden inte alltid följer typkriterierna. Nagelintryckens storlek varierar enligt kärlets storlek.

Tre kantbitar och en skärva från trakten av den spetsiga botten härstammar från ett kärl, vars rand lutar snett inåt. Randen är dekorerad med nagelintryck som lutar mot vänster och kärlväggen med horisontala band (fig. 12) av vinkelräta intryck. Kärlets färg är brun, godset tätt och avmagrat med sand. Randen har en liten förtjockning och kärlet en diameter på ca 20 cm.

Det finns några andra bitar prydda med större nagelintryck, men de kan inte sammanfogas med varandra. Bland dem finns endast en kantbit, vars insida är bortspjälkt. Nagelintrycksliknande avtryck, vars ändar är djupare än mittpartiet (fig. 13) utgör en speciell typ. De lerkärlsbitar som dekorerats med detta instrument, är alla mycket likadana vad godset och stämplarna beträffar, men inga kantbitar kan fogas samman med dem.

Olika slag av fördjupningar som dekorelement

Ett kärl (fig. 14) dekorerat med två rader av vinkelrätt intryckta ovala fördjupningar har en avrundad kant. Kärlet är grått till färgen, godset skört och kärlets mynningsdiameter 15-20 cm. Tre andra kärl som med avseende på godset är relativt porösa och dekorerade med ovala, runda fördjupningar har en större mynningsdiameter, som uppgår till 30-40 cm.

Bitar som är dekorerade med tudelade avtryck förekommer under flera katalognummer. De kommer från kärl, som utöver fördjupningarnas storlek även till gods och färg skiljer sig från varandra. En av bitarna kommer från ett kärl (fig. 15) med mycket utåtbuktande väggar, där mynningsranden är rundad och odekorerad och kärlväggen full av fördjupningar. Färgen är gråaktigt brun och godset tätt. Kärlnyningen mäter 25-30 cm. En

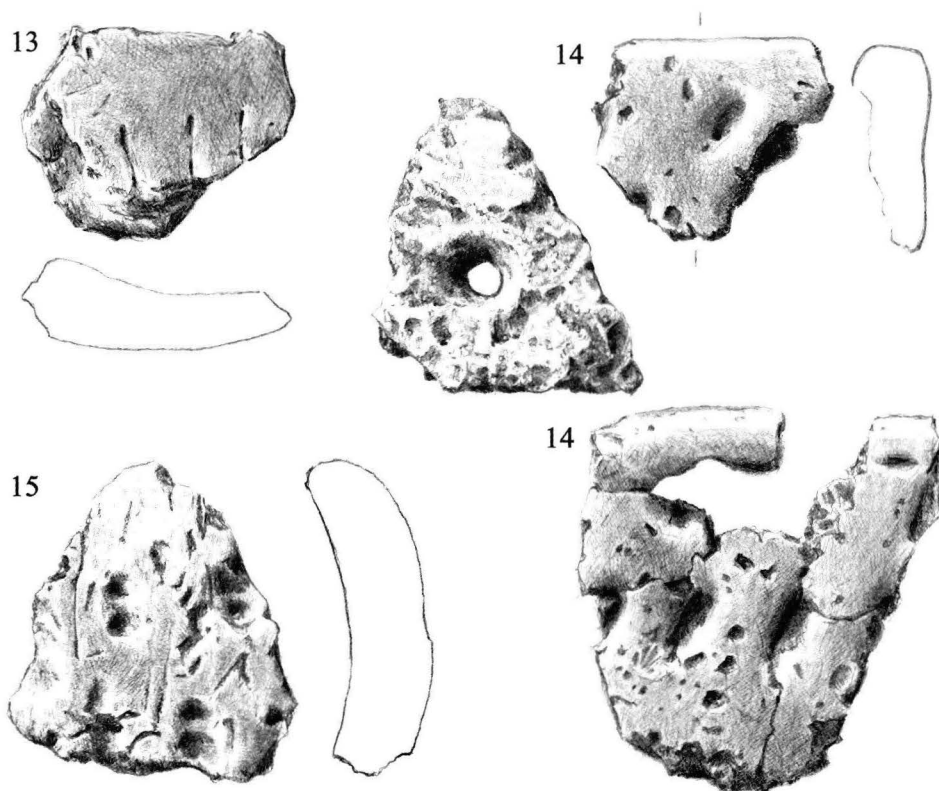

Fig. 13 – 15 Pyheensiltakermik ornerad med intryck och fördjupningar: 13 NM 30588:2245; 14 Kär1 17, NM 30970:774, 490, 817; 15 Kär1 21, NM 29610:1693. Skala 1:1.

lerkärlsbit (NM 30588:1820) som är dekorerad med tredelade, avlånga fördjupningar är ett unikum.

Ett kärl dekorerat med tämligen runda fördjupningar har rak mynningsrand och en diameter på 30 cm. Färgen är gråbrun, godset mycket tätt och avmagrat med *chamotte*. Ett annat kärl med en diameter på 30 cm är ornerat med fyrkantiga fördjupningar eller möjligen med avlånga stämplor, av vilka endast den övre delen har bevarats. Godset är tätt och avmagrat med fin sand, färgen är grå och mynningsranden något avrundad.

Små lerkärl

Kär1 26–41

Utbredningsområdet för de små lerkärlen korrelerar ganska väl med Pyheensiltakeramiken och de har påträffats på en höjd av 52–55 m.ö.h. Den övervägande delen av dessa kärl torde höra till Pyheensiltaskedet. De förekommer dock också på grävningssområde 10, där det i huvudsak finns sen kamkeramik.

I de små lerkärlens dekor med nageltryck förekommer varianter: de vertikala avtrycken bildar horisontala band och de horisontala avtrycken vertikala band. Även kombinationer av dessa förekommer (fig. 16–19). Kärlets mynning är 5–10 cm i diameter och botten spetsig. Bland småkärlen finns en ovanlig kantbit (fig. 20) som har en kraftigt inåtböjd

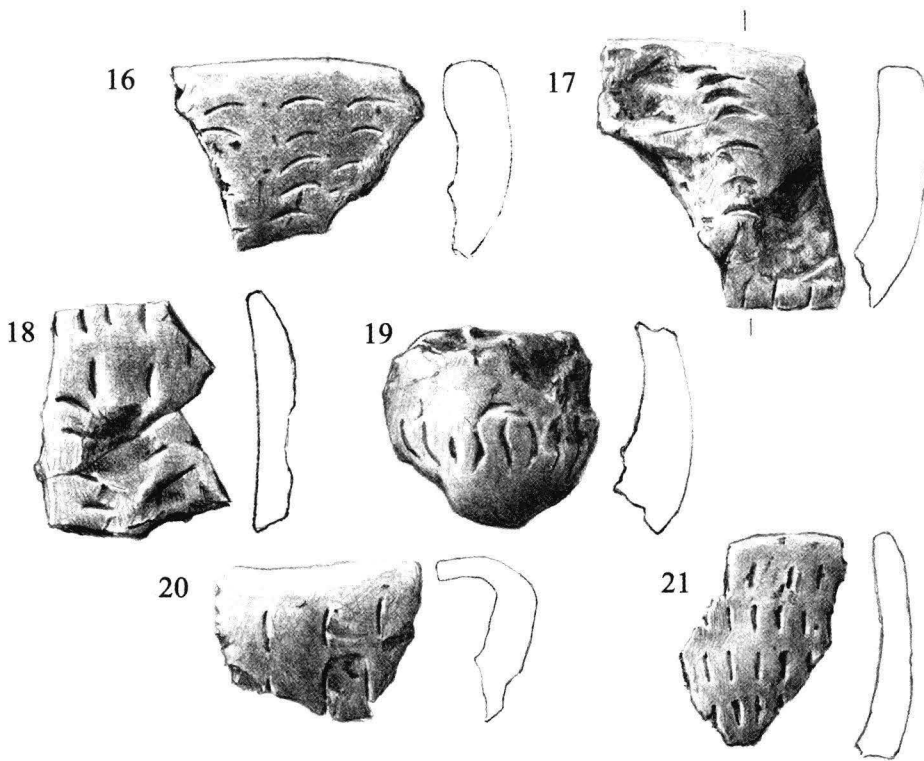

Fig. 16–21 Småkärsl ornerade med nagelintryck: 16 Kärsl 25, NM 30588:434; 17 Kärsl 26, NM 30588:931; 18 Kärsl 27, NM 28659:114, 115; 19 NM 30588:1728; 20 Kärsl 28, NM 30970:585; 21 Kärsl 29, NM 30588:433. Skala 1:1.

mynningsrand på samma sätt som inom Pöljäkeramiken. Kärlet är dekorerat med två horisontala band av vertikala nagelintryck. Färgen är ljusbrun, godset tätt och avmagrat med sand. Kärlets mynning har en diameter på 5–10 cm. Det förekommer även kärsl, som är dekorerade med korta streckstämplar som påminner om nagelintryck (fig. 21).

Kärsl som är dekorerade med olika stämplat eller intryck (fig. 22–25) är i allmänhet små koppar med en mynningsdiameter på 5–10 cm eller medelstora kärsl med en mynningsdiameter på 20–30 cm. Storleken på ett dekorelement kan variera. På basis av de bevarade bitarna verkar kärslen ha haft spetsig botten.

Till små koppar med stämpeldecor kan man räkna några kärsl (fig. 26–27) som dekorerats med stråavtryck, liksom också ett miniatyrkärsl (fig. 28) som nedanför mynningen ornerats med korta horisontala streck och på kärslväggen med vertikala fördjupningar av oregelbunden form. Kärlets mynning är endast 2 cm.

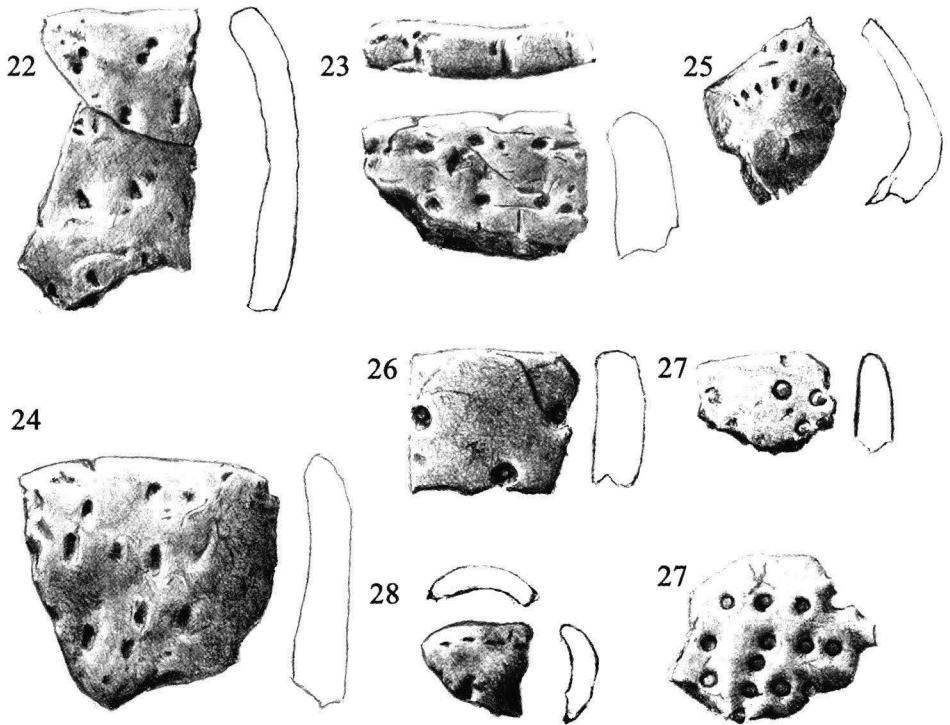

Fig. 22 – 28 Småkärl ornerade bl.a. med stämplor eller intryck och stråavtryck: 22 Kär1 34, NM 28659:430; 23 Kär1 36, NM 28863:1690; 24 Kär1 37, NM 28659:13; 25 NM 30970:335; 26 Kär1 38, NM 30970:127, 413; 27 Kär1 39, NM 30970:159, 1003; 28 Kär1 40 NM 29610:331. Skala 1:1.

Snörkeramik

Kär1 42–45

Snörkeramiken förekommer på samma höjd över havet som Pyheensiltakeramiken. Mängden keramik är dock mycket ringa.

Ett flertal bitar av ett snörkeramiskt kär1, som har en mynningsdiameter på 15 cm och vars rand lutar inåt (fig. 29) har tillvaratagits. Godset är tätt och avmagrat med sand. Alldeles vid mynningen finns en rad ovala, otydliga avtryck och nedanför dem minst fem horisontala fåror; en liten bit från kär1väggen antyder att det lägre ner på kär1väggen funnits ytterligare en rad av liknande avtryck som vid kärlets mynning. Kärlet representerar gruppen ad A:3 enligt Edgrens indelning (Edgren 1970, fig. 2).

På en krukbiter (NM 29610:1161) består dekoren av s.k. falska tvärsnoddavtryck placerade ovanför varandra. De består av dragna fåror, ovanpå vilka man har tryckt in vertikala fördjupningar eller hack. I fråga om mönstret kan biten närmast räknas till snörkeramiken.

De lerkär1sbitar som har streckdekor kan endast i några fall sammanfogas med varandra. Av kantbitarna att döma härstammar de i allmänhet från små kär1, vilkas mynningsdiameter varierar mellan 10–12,5 cm. Fiskbensmönstret förekommer allmänt.

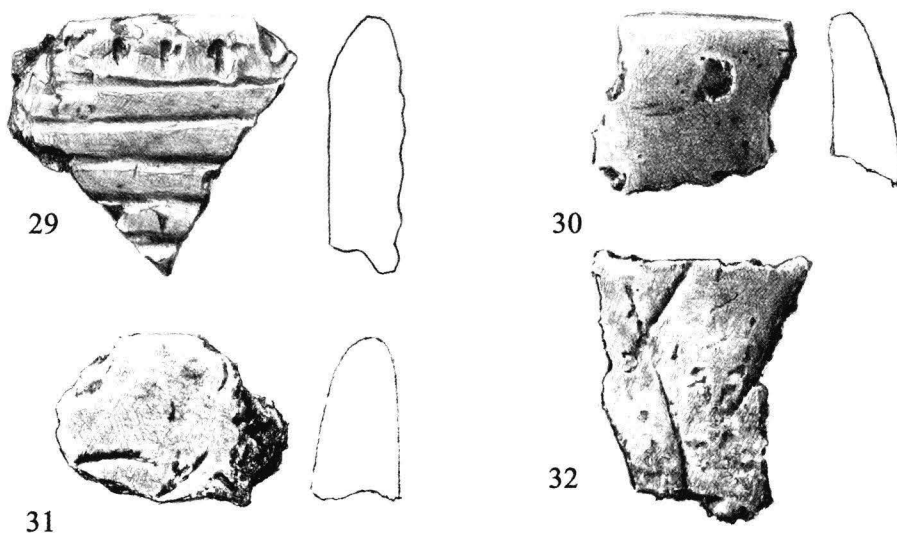

Fig. 29–30 Snörkeramik och 31–32 Kiukaiskeramik: 29 Käril 41, NM 30588:1561; 30 Käril 45, NM 30970:597; 31 Käril 46, NM 28863:1670; 32 NM 28863:1253. Skala 1:1.

Även en kantbit (fig. 30), med en dekor som består av oregelbundna, möjligen med någon växt del gjorda avtryck i två rader ovanför varandra, härstammar från ett snörkeramiskt kärl (jfr Meinander 1954, Abb. 15 b). Ett kriterium för att så är fallet är det fina godset och den glänsande ytan (Edgren 1972, 32).

Kiukaiskeramik

Käril 46–50

Kiukaiskeramik har påträffats endast i boplatens norra del och där inom grävningssområdena 4, 5 och 7 samt i de norrut belägna provgroparna 20 och 22. Höjdförhållandena varierar från något under 49 meter till ca 50,5 meter över havet.

Av dekormotiven förekommer i huvudsak endast streck, vilka uppenbarligen bildat ett vertikalt fiskbensmönster. Kiukaiskeramikens gods är grovt och dess färg i allmänhet grå. Inuti är kärilväggen ofta svart. På Rävåsen har man dock inte använt ett lika grovt avmagringsmedel som på de flesta av periodens övriga boplatser, t.ex. i den för övrigt glattare keramiken från Rainesåsen. Ett undantag utgör två kantbitar med streckdekor (fig. 31). Deras bruna färg avviker från de övriga skärvorna. Man har ändå använt sand som avmagringsmedel och lerkärlsbitarna förefaller vara lika grova som de gråa bitarna.

De få kantbitarna är i allmänhet antingen förvittrade eller saknar dekor. Randen är avrundad och mynningen är ca 20 cm i diameter. Att döma av ett par kantbitar har det dock funnits även mindre käril med en diameter på ca 10 cm.

Några lerkärlsbitar har dragna streck som bildar ett fiskbensmönster (fig. 32) och på en bit kan man se horisontala stämpelrader, där stämpelns övre kant har tryckts djupare in i leran, vilket var vanligt under den tidiga kamkeramiken.

Asbestkeramik

Kärl 51

Av asbestkeramik tillvaratogs sammanlagt ca 700 g. Med undantag av 6 små odekorerade lerkärlsbitar från område 9 förekommer sådan endast på område 1 och det angränsande området 6, dvs. ungefär på samma ställe som den östsvenska gropkeramiken. Alla dekorerade asbestkeramiska bitar ser ut att härstamma från ett och samma kärl (fig. 33). Kärlet har ornerats med hack som påminner om nagelavtryck; dekorelementet finns i form av parvisa linjer som bildar horisontala band.

Av det bevarade kantfragmentet att döma har kärlet varit stort och haft en mynningsdiameter på mer än 40 cm. Kanten är något inåtböjd och randen förtjockad, men den för Pöljäkeramiken typiska inåtböjda randlisten saknas. Hur botten utformats framgår inte. Kärlet kan inte obetingat klassificeras vare sig som typisk Pöljäkeramik eller typisk Kierikkikeramik, ehuru det närmast går att jämföra med den senare (jfr också Miettinen 1998, 68–69).

Bitar med oornerad kärلمynning

Odekorerade kantbitar med en utsida som inte är förvittrad och som har en så pass bevarad kant att diametern kan mätas, förekommer i ringa mängd. Det är naturligtvis möjligt, att en del av dem hör till de identifierade kärlen, men om en tydlig fogyta saknas är det svårt att vara säker på detta. Variationerna i kantens tjocklek hos ett och samma kärl kan vara avsevärda. Utsidan på de stora porösa kärlets kantbitar är ofta bortspjälkt. I fråga om tunna små fragment är det ibland svårt att avgöra huruvida biten är ett kantstycke från ett litet kärl eller om den kommer från det ställe av kärlet där lerbanden fogats till varandra genom en spont.

Av godset att döma kommer en betydande del av dessa kantbitar sannolikt från snörkeramiska kärl. Endast på två bitar kan man se den för snörkeramiken karakteristiska profileringen av kärلمynningen. För det mesta är kanten rak eller något inåtböjd. Identifieringen försvåras även av sanden i godset och av dess porositet, vilka dock också kan uppträda inom snörkeramiken, även om det är sällsynt (Edgren 1972, 33.)

En kantbit (NM 28658:549) som består av ett mycket tätt gods, kommer från ett tunnväggigt kärl, vars vägg smalnar av mot mynningen och där randen utanpå är rak. Kärلمynningens diameter är ca 10 cm och godset mycket tätt, dvs. saknar nästan helt avmagringsmedel. Ett dubbelkoniskt hål (fig. 34) har borrats genom kanten. Ett hål som borrats genom kärlväggen finns också på en annan kantbit (NM 28863:1704) (fig. 35).

I fråga om de odekorerade kantbitarna med tätt eller relativt tätt gods har jag med hjälp av cirkelbågar försökt bestämma kärlets mynningsdiameter. I många fall var biten alltför liten för att kunna mätas tillförlitligt, speciellt om ytan inte var alldeles slät eller om den delvis var förvittrad. Det faktum att endast 4 % av de bitar som kunde mätas kom från kärl, där mynningsdiameter var under 5 cm, ger ett ungefärligt resultat. De bitar som hade en mynningsdiameter i storleksklassen 5–10 cm utgjorde 60% av materialet, 20 % hade en diameter i storleksklassen 10–15 cm och 12 % i klassen 15–20 cm medan endast 4 % hade en diameter som översteg 20 cm. Av bitarna var det endast två (NM 28863:1026

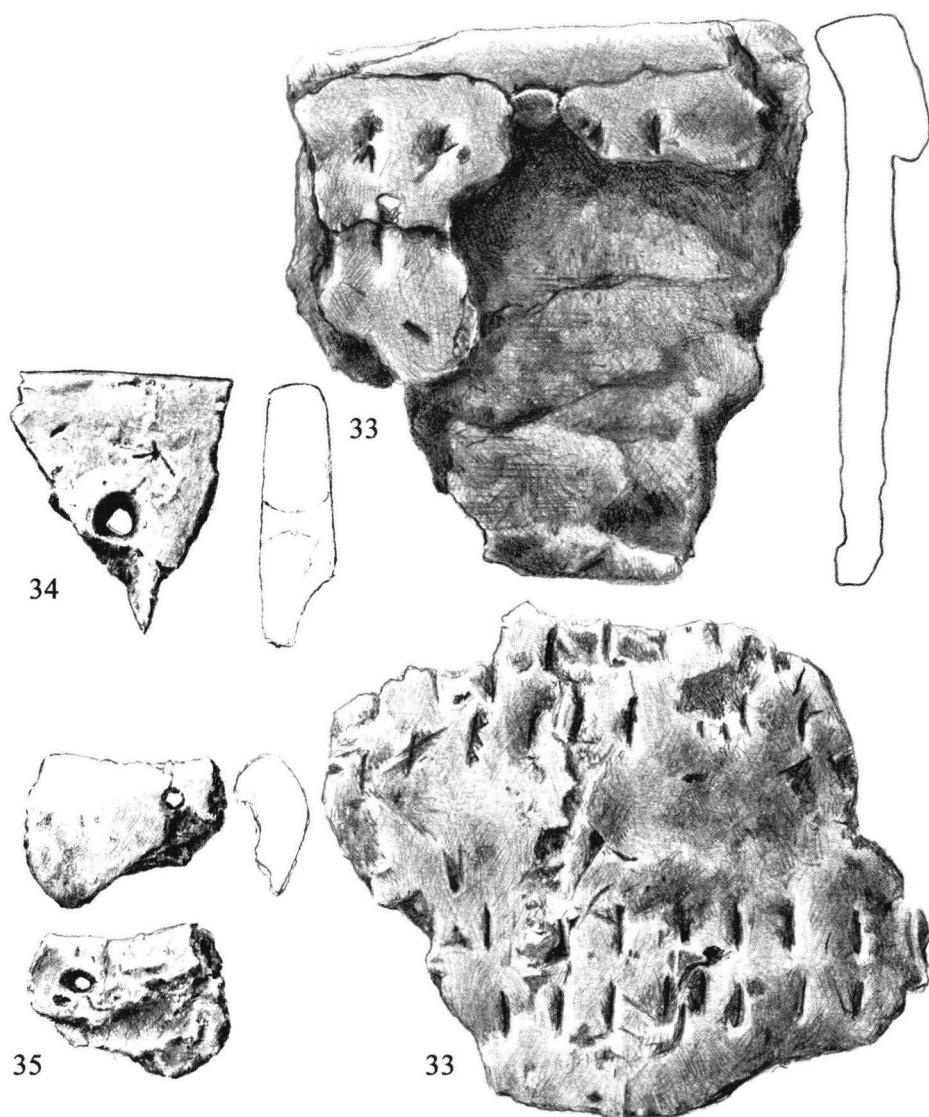

Fig. 33 Asbestkeramisk kärl 50 NM 28659:365, 473 samt fig 34–35 ornerade kantskärvor med genomborrade hål: 34 NM 28659:549; 35 NM 28863:1704. Skala 1:1.

och NM 29610:900) som passade samman. De härstammar från ett tätt gråbrunt kärl, vars gods har avmagrats med sand. Kärllets kant är något inåtböjd, randen något avrundad och mynningens diameter uppgår till 7,5 cm.

Keramik från utgrävningarna åren 1999–2001

Rävåsens keramik från utgrävningsåren 1999–2001 är i huvudsak ornerad med runda, ibland ovala gropar av olika storlek och djup. Kamstämpel förekommer endast i undantagsfall. En del bitar har ett nätmönster utfört med dragna streck samt gropar (fig. 36–37). Som ett mera speciellt dekorelement kan nämnas stora, runda och grunda, ibland tude-lade avtryck (fig. 38), som är ganska tätt intryckta i kärlets yta. Stundom ser de ut som

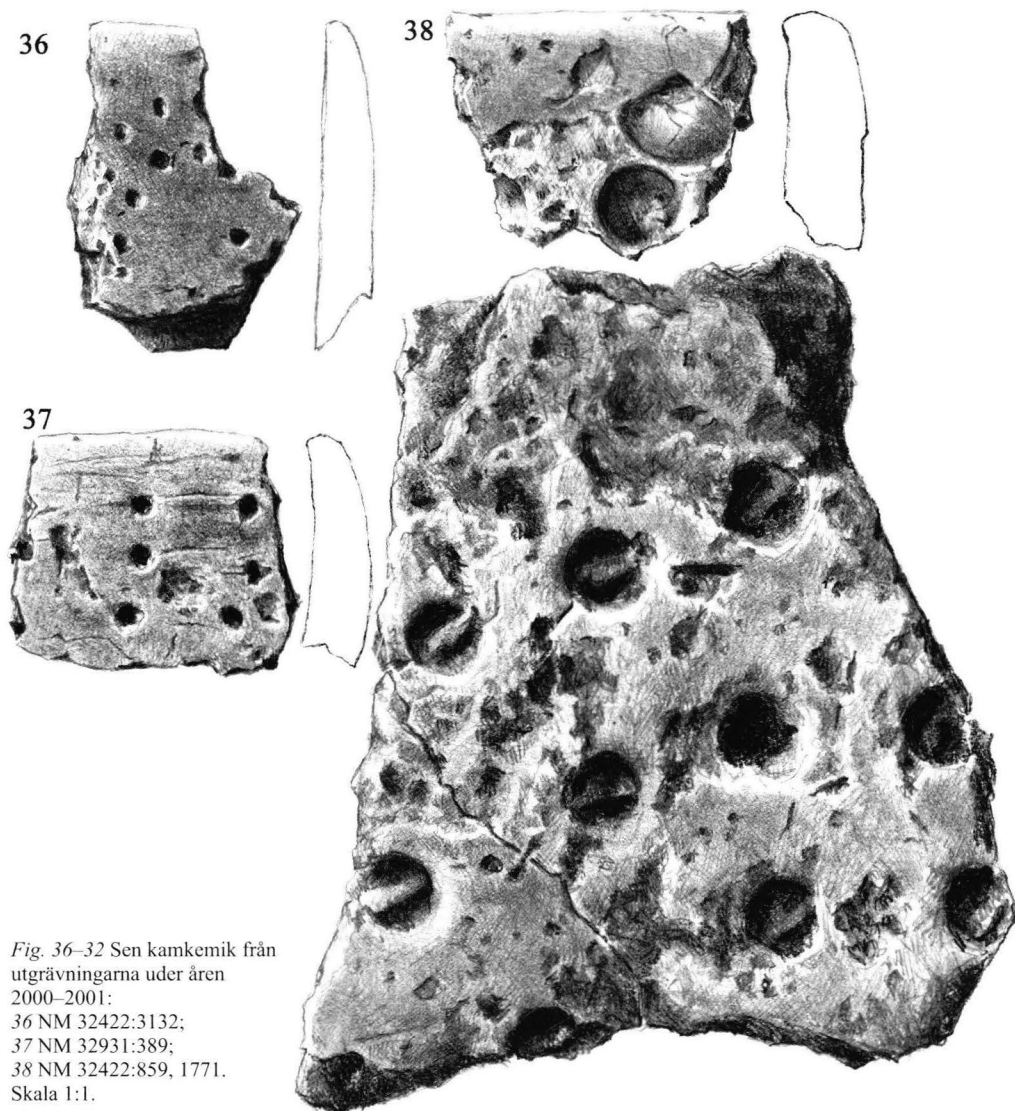

Fig. 36–32 Sen kamkeramik från utgrävningarna uder åren 2000–2001:
 36 NM 32422:3132;
 37 NM 32931:389;
 38 NM 32422:859, 1771.
 Skala 1:1.

överstora stråavtryck, i andra avtryck kan man i mitten se en tydlig upphöjd list. Godset varierar från tätt och hårt till poröst och skört. Som avmagringsmedel har man ibland använt sand, ibland ett organiskt avmagringsmedel, t.ex. snäckskal samt glimmer. Keramiken representerar i huvudsak sen kamkeramik med gropdecor och i den hyddbotten som undersöktes år 2000 har man funnit nästan enbart sådan keramik.

Om reparation av kärlen

Sprickor i kärlets vägg har reparerats med lera, i vilken kärlets dekor stundom kan ses som ett negativ. Man har även kunnat använda björktjära som reparationsmaterial; för att förstärka det spruckna partiet har man kunnat borra hål på vardera sidan om sprickan och binda ihop delarna (Pesonen 1994, 4). Denna reparationsmetod har man bl.a. påträffat på

den tidiga asbestkeramiken från Pörrinmökki boplatz i Rääkkylä (Pesonen 1996, 12), på Uskelakeramiken från boplatzen Maarinkunnas–Stenkulla i Vanda (Vikkula 1981, s. 22) och snörkeramiken från Perkiö i Hauho (Edgren 1972, 34).

Bland materialet från Rävåsen förekommer reparationshål både bland keramiken av Pyheensiltatyp (fig. 14) och på en oornerad kantbit, som uppenbart hör till snörkeramiken (fig. 34). Björktjära finns på kärl 15, som tillhör Pyheensiltaskedet (NM 28863:1718). På kärlobiten NM 30970:119 finns en lertapp, som uppenbart tillkommit i samband med att man vid reparation tryckt in lera i en grop eller i ett hål. Ett reparationshål ser man också på ett snörkeramiskt kärl från boplatzen Rävåsen 2 (fig. 39). Alla hål man finner på lerkärl behöver dock inte ansluta sig till lagning av kärnen, utan de kan även ha haft någon annan funktion (fig. 35) (jfr Edgren 1972, 34 och pl. 13 v).

Jämförelser

När det gäller motsvarigheter till keramiken från Rävåsen bygger artikeln i huvudsak på litteraturstudier samt på boplatzfynd i Storå, Tjock och Närpes ådalar. De lerkärlsbitar från Rävåsen som representerar typisk kamkeramik är så små och deras egenskaper så vanliga inom stilskedets keramik att det inte varit befogat att leta efter exakta jämförelseobjekt.

Sen kamkeramik/Ka III

Anne Vikkula nämner i sitt progradu-arbete att den enda boplatzen i Österbotten, som givit stilren Uskelakeramik är Pettumäki i Östermark (Vikkula 1981, s. 53). I materialet från denna boplatz finns uttryckligen täta kantbitar som dekorerats med enbart gropar (NM 7621:142) och vid sidan av dem med runda (NM 7621:30) och ovala (NM 7621:54) fördjupningar. På en porös kantbit (NM 7621:157) har groparna även kombinerats med band av nageltryck och på en annan kantbit (NM 7621:166) med gropdekor har randen formats med fingeravtryck. Den sena kamkeramiken från Rävåsen har dekorerats enbart med gropar. Till denna grupp torde man även kunna räkna keramik från boplatzen Granliden i Lappfjärd. Den enda dekoren på keramiken från denna boplatz är lätt intryckta gropar och fördjupningar. Även keramik från boplatzen Hundbacken i Purmo, där kamstämplarna saknas helt, torde i sin helhet höras till denna grupp (t.ex. Miettinen 1982).

Pyheensiltakeramik/ Ka Pyh

Enligt Anne Vikkulas licentiatavhandling förekommer Pyheensiltakeramik endast på tre boplatser i Österbotten. Dessa är Bläckis i Karleby, Kvarnabba i Pedersöre (Esse) och Timonen i Evijärvi (Vikkula 1987, 66–67, 69, 72). I alla dessa fall är det fråga om endast ett eller ett par kärl. Det är intressant att Vikkula anser att ett kärl från Kvarnabba hör till Pyheensiltakeramiken (plansch 58:6); Edgren har hänfört det till snörkeramiken (Edgren 1970, pl. 15 d). Vikkula motiverar sin åsikt med att denna dekor förekommer endast på detta enda kärl bland de snörkeramiska kärnen, men att motsvarigheter finns på fyra kärl i materialet från Pyheensilta; på dessa kärl är dekoren utförd antingen med kamstämpel eller med streck. För det andra grundar Vikkula sitt påstående på att kärlet är ovanligt stort för att vara snörkeramiskt (Vikkula 1987, 69). Enligt min mening är orneringen dock en variant av en horisontal dekor som på övre och undre sidan avgränsas av stämplarna. Kärlets stora diameter kan eventuellt förklaras med att foghörnet där kantbitarna har limmats

ihop har blivit något för stort. Det kärl från Timonen som Vikkula refererar till har inte kunnat identifieras i materialet. När det gäller kantbiten från Bläckis är definitionen inte heller obestridlig.

Gemensamma drag för keramiken från Pyheensilta (NM 10903, 14775, 15328) i Virmo och keramiken från Rävåsen är fiskbensmönstret, som applicerats med kamstämpel samt de stora kärlets porösa gods. Ett från Rävåsenmaterialet avvikande drag är att randen också på de tjockväggiga kärnen i allmänhet lutar inåt och ofta är ornerad med sneda stämpelavtryck. En annan skillnad är kärlväggens tydliga profilering och den ofta förekommande horisontala dekoren, som antingen består av enstaka efter varandra intryckta stämplor, eller av horisontala fiskbensmönster. I Pyheensiltamaterialet förekommer det knappast alls några nagelavtryck eller stråvtryck, ej heller några grunda och runda, rakväggiga fördjupningar. Det finns även några bitar av ett tätt kärl (NM 15328:194, 719) dekorerat med små ovala avtryck och med en kant som är inåtböjd. Till en av lerkärlsbitarna från Rävåsen (fig. 10) finns en motsvarighet i Pyheensiltamaterialet (Meinander 1940, fig. 42).

I fyndmaterialet från Lyytikänharju i Harjavalta saknas den profilerade väggen helt och hållet bland krukbitarna (se dock Edgren 1956, s. 38), den inåtlutande randen är sällsynt medan rundad mynningsrand förekommer ganska rikligt (Vikkula 1984, s. 78). På den boplaten i Hiitteenharju i Harjavalta, som kallats Motocrossrata (NM 20493), finns en motsvarighet till det täta kärlet NM 28863:1726 med kamstämpeldekor från Rävåsen. Stråvtryck förekommer i Hiitteenharju endast på en bit. I huvudsak består dekoren av olika kamstämpelmotiv. Till de långa streckstämplarna och vinkelmotiven med streckstämplor finns även någon form av motsvarigheter.

I materialet från Nästinristi boplaten i Letala finns nära motsvarigheter till den groplösa och kamstämpellösa keramiken från Rävåsen. Det rikliga antalet småkärl och likadana dekorelement är också ett gemensamt drag.

Snörkeramik

Ett kärl som ornerats med horisontala fåror, har sina närmaste motsvarigheter (fig. 39) bland fynden (t.ex. NM 30065:1, 2) från den närliggande boplaten Rävåsen 2 som ligger väster om den forntida udden vid Rävåsen. Zoner av horisontala fåror som på bägge sidor inramas av små avtryck förekommer också på bitar från boplaten Granliden (NM 20151:34) i Pörtom i Närpes. Horisontala fåror som är avgränsade av avtryck åtminstone på den ena sidan förekommer på Luokankangas boplaten (NM 26932:19) i Jurva och på ett av kärnen från Eknäsgraven i Borgå samt från Kvarnabba i Esse (Edgren 1972, fig. 26 d och plansch 15 D).

De lerkärlsbitar som har fiskbensmönster har inte ornerats så tätt som vanligt är inom snörkeramiken utan mellanrummet mellan strecken kan vara 1 cm eller t.o.m. större. I materialet förekommer flera kärl med dekor av den här typen och det är inte alltid lätt att bedöma vilket av dem som representerar snörkeramik. Lerkärlsbitar med streck- och fiskbensdekor har påträffats även bland ytplockade fynd på boplaten Mössåsen söder om Rävåsen (t. ex. NM 31877:3), samt på boplaten Rävåsen 2 (NM 32462:9).

Fiskbensdekoren är sällsynt inom snörkeramiken i Österbotten. Detta dekorelement,

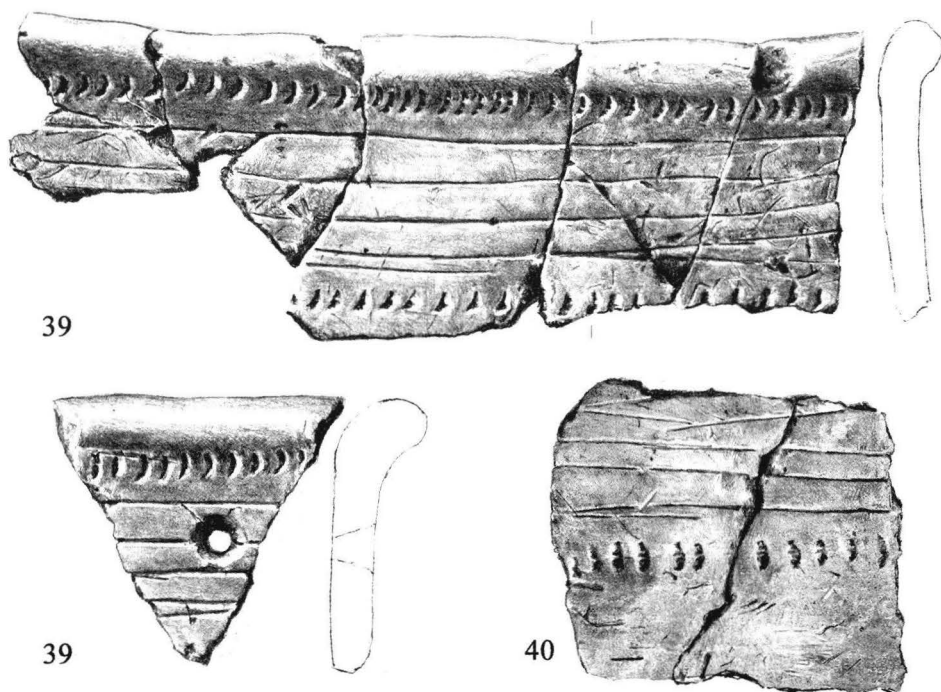

Fig 39 – 40 Snörkeramik från bopplatsen Rävåsen 2: 39 NM 32462:1; 40 NM 32462:6. Skala 3:4.

Edgrens element B (Edgren 1972, fig. 4) hade inte fram till år 1970 alls påträffats i Östernbotten, ehuru dess andel av keramiken i det övriga Finland utgjorde 20,5 % av kärlen (Edgren 1972, 52). Det lerkärl som år 1972 hittades i en grav i Lautamäki i Östermark (Teuva) är ornerat med fiskbensmönster. Dess oprofilerade rand och diminutiva botten vittnar om förbindelser med den skandinaviska båtyxkulturen, fiskbensmönstret däremot är sällsynt i Sverige (Siiriäinen 1974, 9, Malmer 1962, 7). Kärlet från Lautamäki förändrar lika litet som senare gjorda fynd den allmänna bilden av de fiskbensornerade kärleens sparsamma förekomst i Östernbotten.

Stämpelavtryck med refflad botten har använts vid orneringen av åtminstone två kärl. Motsvarigheter till dem finns på bopplatsen Rävåsen 2 (NM 32462:6) (fig.40) och t.ex. i graven vid Viikka i Lundo (Edgren 1972, pl. 3 D), på den föregående bopplatsen i kombination med en zon av horisontala streck, på det senare kärlet i kombination med en zon av snöravtryck. En dylik stämpel har också använts i Pyheensiltakeramiken (Meinander 1940, fig. 31).

En dekor som liknar nageltryck med ojämn eller refflad botten förekommer åtminstone också på snörkeramiken från Vuohensillankatu i Tammerfors (Edgren 1972, pl. 4 A, e).

Kiukaiskeramik

Bland Kiukaiskulturens klassiska boplatmaterial finns inga klara motsvarigheter till Kiukaiskeramiken från Rävåsen. Även keramiken från Raineåsen i Pörtom i Närpes är tunnare, slätare, välbränd och hård. Däremot föreligger likheter mellan keramiken från

Kaunismäki i Harjavalta och materialet från Raineåsen; även keramiken från Uotinmäki är tunn och hård.

Lerkärlsbitar som påminner om den grå och grova keramiken från Rävåsen finns bl.a. i materialet från Langäng i Lappfjärd (NM 12563). De bästa motsvarigheterna till de större kantbitarna på Rävåsen finns dock på Norrvikens boplatz i Lappfjärd (NM 20109:1). En liknande keramik har också påträffats på Bergåsen i Lappfjärd (NM 21002, NM 29686) och på Kärråkern (NM 30381), alla platser inom Kristinestadsområdet. Även den keramik av Kiukaistyp som finns i Paljak i Oravais består delvis av bitar med grovt avmagringsmedel (Miettinen 1986, 100–101).

Asbestkeramik

Rävåsens asbestkeramiska kärl har inte den för Pöjljäkeramiken typiska kantlisten (Meinander, 1954, 165), däremot är kantens form och den asbest som använts som avmagringsmedel av samma kvalitet som på Kierikki i Över-Ijo [Yli-Ii] (Siiriäinen, 1967, 10, 1984, 30). Avmagringsmedlet som brutits till korta fibrer uppvisar gemensamma drag med den tidiga asbestkeramiken (Siiriäinen 1967, 32), likaså det faktum att den glesa dekoren tydligt täcker hela kärlytan. Dekorelementet är dock inte av det slag som är typisk för Kierikkikeramiken, däremot förekommer den ofta både inom den sena kamkeramiken och i Pyheensiltakeramiken.

I fråga om såväl Kierikki- som Pöjljäkeramiken som behandlats av Siiriäinen (1967, 32) och Edgren (1963, 25–26) är det endast en kantbit (NM 16141:737) från Kierikkisaari (Siiriäinen 1967, 11, fig. 5e) som i någon mån kunde jämföras med Rävåsens asbestkeramiska kärl. Dekoren förefaller dock att vara begränsad till kärlymningen. Bland den tidiga asbestkeramiken från Moninmäki i Leppävirta finns en kärlobit (NM 13886:447) som är dekorerad med ovala avtryck och tre bitar (NM 13886:151) från kärlets bottenparti, vilka dekorerats på samma sätt. På Saksanniemi boplatz i Villmanstrand åter, där man även påträffat Pöjljäkeramik med karakteristisk kantlist, påträffades en kantbit (NM 12169:111), som genomgående har dekorerats med spetsovala fördjupningar; kanten på detta kärl är rak och utan förtjockning.

Bland de asbestkeramiska fynden i Österbotten är keramiken av Pöjljätyp vanligast; de boplatser som ligger närmast Rävåsen är Byåsen i Lappfjärd, Järvimäki i Jurva och Högåsen i Övermark i Närpes (Miettinen 1998). Pöjljäkeramik har även påträffats på Torrbacken i Esse i Pedersöre (NM 34003) och på boplatzen Bländstranden (Miettinen 1998). De lerkärlsbitar från Sandheden (NM 19984) i Pedersöre och Timonen i Evijärvi (NM 19050), som ansetts tillhöra Kierikkikeramiken, är inte några kantbitar, varför definitionen enligt min mening inte är obestridlig. Kärlet från Jalasjärvi (NM 10754) och Ylistaro (NM 13664:2) är helt klart Pöjljäkeramik med kantlist.

Den närmaste motsvarigheten till Rävåsens asbestkeramiska kärl finns på Saksanniemi boplatz i Villmanstrand, där det vid sidan av den typiska Pöjljäkeramiken (t.ex. NM 12169:74) finns asbestkeramik utan kantlist. Ett av kärlet (NM 12169:111) är vad kantform och dekor beträffar nästan identiskt med kärlet från Rävåsen. Orneringen består visserligen inte av zoner utan täcker hela ytan. Asbestkeramiska kärl utan randlist förekommer på flera boplatser tillsammans med Pöjljäkeramik (Edgren 1963, 27), vanligtvis är det fråga om oornade lerkärl.

Sammanfattning

I Rävåsens keramikmaterial kan ett flertal kronologiska grupper urskiljas; de kan dateras till perioden från typisk kamkeramik till Kiukaiskulturen. Bosättningen har av mängden keramik att döma varit som mest intensiv under Uskela- och Pyheensiltaskedena. Övriga stilskedan representeras eventuellt av endast några eller ett enda kärl, som fallet är med asbestkeramiken och den östsvenska gropkeramiken. Flera lerkärl kan höra till den typiska kamkeramiken, snörkeramiken och Kiukaiskeramiken, men antalet bitar är ringa.

Det är anmärkningsvärt att antalet små kärl är så stort. I sitt licentiatarbete definierar Anne Vikkula ett kärl, vars diameter är under 10 cm som en kopp (Vikkula 1987, 32) och som småkärl ett sådant vars diameter är 10–19 cm. Enligt hennes undersökning av materialet från Pyheensilta finns det 7,2 % koppar och 20,72 % småkärl bland 111 kärl (Vikkula 1987, 40). I fråga om Pyheensiltakeramiken från Rävåsen är motsvarande siffror 40 % och 17,14 % och i fråga om oornerade kärl 64 % och 32 %.

I boplatsfynden är antalet småkärl i allmänhet ringa vilket t.ex. kan bero på, att kärl av näver och trä bättre har lämpat sig som dryckeskärl. Det oaktat är det vanskligt att förklara varför andelen småkärl är så exceptionellt stort. Man har också ansett att minikärlen kunde vara leksaker. Man har även kallat en liten kopp, som påträffats på Kapakkamäki boplatz i Sulkava ett ”snapsglas”, vilket dock torde vara ett skämt härlett från fyndplatsens namn [Kapakkamäki = Krogbacken]. Den rikliga mängden småkärl kan kanske delvis förklaras med att man lättare kunnat urskilja dem bland den övriga keramiken, som i allmänhet är av dålig kvalitet och fragmentarisk.

	Områden 1, 6, 1994	Område 2	Områden 3–5, 7, provgrop 22	Område 8	Område 9	Område 10	Område 2000–2001
Ka II	-	-	-	-	-	-	-
Ka III	0.1	-	-	< 0.1	-	29.8	10.7
Ka Pyh	5.9	0.4	2.9	1.1	9.5	2.3	0.4
Grop keramik	1.9	-	-	-	-	-	-
Asbest- keramik	3.9	-	-	-	< 0.1	-	-
Snör- keramik	0.2	-	0.2	0.2	0.1	0.2	-
Kiukais- keramik	-	-	0.8	-	-	-	-
Oornerad keramik	23.1	3.1	19.3	3.0	9.7	33	64.5
Σ g/m ²	35.1	3.5	23.2	4.3	19.3	65.3	75.5
Höjden m.ö.h	53.30 -54.30	53.70 -54.15	48.75 -50.90	53.00 -54.00	52.10 -52.60	54.55 -55.00	58.55 -58.90

Mängden av keramik g/m² på de olika undersökningsområdena. Av provgroparna har endast nr 22 från år 1995 i nära anslutning till de ritade nordligaste utgrävningsområdena medtagits. Höjdsiffrorna är tagna från avvägningsskartorna och är aningen lägre än på generalkartan där kurvorna är ritna före avtorvningen.

Då man jämför stenföremålens och Pyheensiltakeramikens inbördes utbredning kan man konstatera det märkliga förhållandet, att av de sammanlagt åtta pilspetsar av Pyheensiltatyp som hittades åren 1994–1998, har rent av sex spetsar tillvaratagits långt från keramikens huvudsakliga utbredningsområde, på en höjd av 52–55 m.ö.h.; grävningssområde 4 och provgrop 22 ligger alldeles vid kanten av keramikens utbredningsområde, ca 48–50 m.ö.h. Även tre exemplar av de småmejslar som är typiska för Pyheensiltaskedet har hittats på samma ställe. Inom detta område hittades också Kiukaiskeramiken, som i Österbotten i allmänhet ligger på klart lägre nivå, ca 35–45 m.ö.h. (Miettinen 1986, 101–108). Under detta skede låg boplatsen m.a.o. inte vid stranden.

Litteratur

Carpelan, Christian 1978. Om asbestkeramikens historia i Fennoskandien. *Finskt Museum* 85.

Edgren, Torsten 1963. Jysmä i Idensalmi. En boplats med asbestkeramik och kamkeramik. *Finskt Museum* LXX. 1964.

Edgren, Torsten 1970. Studier över den snörkeramiska kulturens keramik i Finland. *Finska Fornminnesföreningens Tidskrift* 72.

Malmer, Mats 1962. Jungneolithische Studien. *Acta Archaeologica Lundensia* Ser 8:2.

Meinander C. F. 1940. Pyheensilta stenåldersboplats. *Finskt Museum* XLVI.

Miettinen, Mirja 1982. Stenåldersboplatsen Hundbacka i Pedersöre, Österbotten. *Bottnisk kontakt* I, 14–21.

Miettinen, Mirja 1986. Den senneolitiska boplatsen Paljak i Oravais. *Iskos* 6, 99–108.

Miettinen, Mirja 1998. Asbestikeramiikkalöytöjä Etelä-Pohjanmaalta. Kentältä poimitua 4. Kirjoitelmia arkeologian alalta. Red. Helena Ranta. *Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja* N:o 7.

Pesonen, Petro 1994. Tervanpolton juurilla – koivutervan käyttö saviastian korjauksessa kivikaudella. *Tekniikan vaiheita* 1/94.

Pesonen, Petro 1996. Early Asbestos Ware. Pithouses and Potmakers in Eastern Finland. *Helsinki Papers in Archaeology* No. 9.

Siiriäinen, Ari 1967. Yli-Iin Kierikki. Asbestikeraaminen asuinpaikka Pohjois-Pohjanmaalla. *Suomen Museo* 74.

Siiriäinen, Ari 1974. Nuorakeraamisen kulttuurin hauta Teuvalla. *Suomen Museo* 81.

Siiriäinen, Ari 1984. On the Late Stone Age Asbestos Ware Culture of Northern and Eastern Finland. *Iskos* 4.

Vikkula, Anne 1981. Vantaan Maarinkunnas-Stenkulla. Tutkimuksia Uskela-keramiikan alalta. *Helsingin yliopiston arkeologian laitos Moniste* n:o 27.

Otryckta källor

Vikkula, Anne, 1984. *Pyheensilta-keramiikka*. Licentiatavhandling i arkeologi. Arkeologiska institutionen vid Helsingfors universitet. Manuskript.

Bilaga

Identifierade kärl i det keramiska materialet:

Typisk kamkeramik:

Kärl 1 fig.1

NM 29610:1762, 1764, 1768, 1779–1781, 1790–1791, 1795

Kärl 2

Kantbiten NM 30588:3105 och de tre bitarna av en kärlvägg NM 30588:3106 har föga informationsvärde. På randen och i kärlets mynning finns kamstämplar som lutar mot höger och nedanför och mellan dem gropar; insidan av randen är bortspjälkt, varför man inte kan avgöra om den har varit förtjockad.

Bland fynden från år 2000 finns en likadan kantbit som den föregående NM 32422:3121, där det på randen och i kärlets mynning finns kamstämplar som lutar mot höger och nedanför dem en rad gropar på kärlväggen.

Bitarna NM 29610:1728, 1757, 1785 kommer från ett kärl, där det nedanför de tre horisontala linjerna med kamstämplar finns en zon rätvinkliga, intryckta kamstämplar och nedanför dem åtminstone en horisontal kamstämpellinje. Bitarna NM 29610:1746–1749, 1845 samt NM 30588:3107 representerar också typisk kamkeramik.

Sen kamkeramik

Kärl 3 fig. 2

NM 30970:68, 108, 125, 128, 129, 364, 372, 390, 407, 408, 412, 417, 418, 460, 463, 511, 565, 620, 754, 758, 782, 826

Kärl 4

Biten NM 30970:726 kommer tydligen från ett tätare kärl än det föregående. Ornamentiken består av endast en grop. Kanten är rätt kraftigt inåtböjd. Kärlets utsida har spruckit så illa, att det inte är möjligt att mäta diametern.

Bland bitarna med gropdekor finns stora, avlånga bitar, numrerade med NM 30970:128, 407, 417, 826 och bitar med mindre, runda gropar NM 30970:318, 645 och 858. Av dem kommer ett flertal bitar helt klart från likadana kärl men inte nödvändigtvis från ett och samma kärl. De andra bitarna med gropornamentik går inte att sammanfoga.

Kärl 5 fig. 3

Kantbitarna NM 30970:564, 570, 753 kommer från ett kärl, vid vars mynning finns en rad av närmast rektangulära runda fördjupningar med streckliknande utbuktningar i kanterna. Randen är rundad och avsmalnande, färgen är gråaktigt ljusbrun, lermassan är tät och uppblandad med sand. Kärilmynningens diameter är 10 cm.

Kärl 6 fig. 4

Kant- eller spontbitarna NM 30970:461 och 548 samt bitarna från en kärlvägg NM 30970:62, 107, 117 och 396 är ornerade med oregelbundet trekantiga, små gropar. Färgen är gråaktig, lermassan tät och liknar mycket den ovannämnda. Ifall det är fråga om kantbitar är kärilmynningens diameter 10 cm.

Biten nummer NM 28863:548 är ornerad med ringstämplar och NM 28659:55, NM 28863:575, NM 28659:55, NM 30970:78, 386, 436, 556 och 849 är ornerade med djupare ringstämplar som påminner om de s.k. Wirbelgrübchen som är vanliga inom Kiukaiskeramiken. Motivet förenat med gropar förekommer i bitarna NM 30970:82, 485+486 och 943. I bit NM 30970:209 finns utöver ringstämplar dragna fåror, som tydligen bildar ett fiskbensmönster. Bitarna med ringstämpeldekor är täta och till färgen ljusbruna eller gråbrunaktiga.

Pyheensiltakeramik

Kärl 7 fig. 5

NM 30588:2190, 2193, 2194, 2196, 2197, 2204, 2230, 2241, 2526, 2543, 2544, 2548, 2549, 2583, 2584, 2585, 2587, 2761, 2789

Kärl 8 fig. 6

Flera kantbitar kommer från ett kärl, där randen är ornerad med kamstämplar, som lutar mot vänster och där kärlets mynning har kamstämplar som lutar mot höger; på kärlets utsida har det tydligen funnits fiskbensmönster, men på grund av att bitarna har förvittrat kan man inte få belägg på det (NM 29610:669, 830). Kärlets diameter är över 40 cm och randen är något inåtlutande. Färgen är gråaktig och lermassan porös.

Kärl 9

Utifrån kantbitarna kan man urskilja ett kärl, som är tunnare än de föregående och har en förtjockning i randen (NM 28863:35, 36, 38, 96, 371, 384, 387, 389, 445, 446, 475, 675, 679). Randen saknar dekor och är något inåtlutande. Alldeles i kanten av kärlet finns tre glest placerade tretandade lodrätt intryckta kamstämpelavtryck. Av bitarna från kärlväggen att döma förekommer samma ornering även lägre ner på kärlet. Bitarnas färg är rödbrun och lermassan är tät. Mynningens diameter är över 40 cm.

Kärl 10 fig. 7

Samma ornering förekommer i den ljusa kantbiten, men mönstret har gjorts med mycket bredare kamstämplar vilka tryckts djupare in i lermassan. Randen är rundad, färgen är gulbrun och lermassan mycket tät (NM 30970:811). Bitarna från kärlväggen NM 30970:480 och 1029??, kanske också 30970:535 torde vara från samma kärl. Kärlets mynning har en diameter på 20 cm.

Kärl 11

I de två förvittrade kantbitarna NM 28863:402 finns stämplarna som intryckts lodrätt, tydligen kamstämplar. Randen är rak och saknar dekor. Kärlväggen är rätt tunn, lermassan är tät och uppblandad med sand, färgen brun. Kärlets diameter ser ut att vara över 40 cm, vilket verkar vara osannolikt, eftersom väggen är så tunn. Bitarna har limmats ihop och fogen har kunnat bli något för vid.

Kärl 12

Kantbiten som fogats ihop av tre delar (NM 30588:2079, 2080) är från ett mycket tjockväggigt kärl. Färgen är mörkbrun och lermassan så porös, att man inte kan få något grepp om en eventuell ornamentik. Randen är något snett inåtlutande och ornerad med sneda kamstämpelavtryck som lutar mot vänster. Eventuellt är det inte fråga om enstaka kamstämplar utan om korta avtryck efter varandra. Kärlväggen är ornerad med sneda kamstämpelavtryck som lutar mot höger. Diametern är ca 35 cm.

Kärl 13 fig. 8

Kantbitarna och bitarna från en kärlvägg ornerade med korta kamstämplar (NM 30970:144, 146, 491, 492, 498, 549, 857) kommer från ett kärl, vars kant är inåtböjd och där randen är rak utanpå. Stämplarna bildar vågräta band ovanför varandra, mellan vilka det finns oornrade zoner. Färgen är ljusbrun och lermassan tät. Av bitarna är ett flertal spontbitar. Kärlets mynning har en diameter på ca 30 cm.

Bland bitarna från en kärlvägg finns flera som kommer från ett mycket tätt lerkärl med ett mönster av horisontella band av vertikalt intryckta korta kamstämplar (NM 28863:1726). Man har dock inte hittat en enda kantbit som passar till kärlet.

Kärl 14 fig. 9

NM 30588: 1595, 2049, 2068, 2408

Kärl 15a

En kantbit och två bitar från en kärlvägg med nummer NM 28863: 1716 och 1718 kommer från ett grått, tätt lerkärl med rundad rand, ovanpå vilken det finns kamstämplar som lutar mot höger och på kärlväggen fiskbensmönster av kamstämplar. Lermassan är tät och sandblandad, kärilmynningens diameter är 10-12 cm.

Bland övriga bitar från en kärlvägg finns sådana med vågräta band av kamstämplar (NM 28863: 1717, NM 29610:518) och bitar ornerade med fiskbensmönster (NM 28863:1432, 1587, NM 29610:843, 849, 1025, 1026).

Kärl 16 fig. 10

NM 28659:65, 67, 254, 255, 275, NM 30970:81, 818

Fig. 11

28659:56. Bit NM 28659:290 är eventuellt från samma kärl.

En dragen linje förekommer också på bitarna NM 29610:1542 och NM 30970:220.

Kärl 17 fig. 12

NM 30588:425, 735, 818, 825

Kantbiten nr NM 28863:1724 är ornerad med nagelavtryck liksom även några bitar från kärleväggen med nummer NM 28863:212, 463, 692, 1692, 1708, 1728, NM 29610:37, 126, 193, 1018, NM 30588:293, 443, 2150, 2641, 2945, NM 30970:172, 992. De tudelade nagelavtrycken (fig. 13) har nummer NM 28659:335, NM 29610:54, 101 och NM 30588:2945.

Kärl 18 fig. 14

NM 30970:490, 773, 775, 777. Bit NM 30970:817 med reparationshål torde komma från samma kärl. Bitarna med nummer NM 28863:1194 är mycket likadana och härstammar kanske från samma kärl.

Kärl 19

Kantbit NM 30970:773 kommer från ett kärl, i vars mynning finns lodräta, avlånga fördjupningar. Färgen är grå och lermassan ganska tät. Randen är rak och något utåt lutande. Kärlmynningens diameter är ca 40 cm.

Kärl 20

Kantbit NM 30970:540 kommer från ett kärl, där det i mynningen finns sneda, avlånga fördjupningar eller snarare grunda gropar. Mynningens diameter är ca 40 cm. Lermassan är mera porös än i det föregående kärlet. Bitarna NM 30970:91 och 183 härstammar möjligen från samma kärl. De är ornerade med likadana ovala, grunda gropar och det sistnämnda fragmentet har tydligen funnits nära kärlets botten.

Ovala fördjupningar finns även i bitarna med nummer NM 30588:847, 1965 och NM 30970:86, 92, 153, där fördjupningen avgränsas av vågräta linjer samt på bitarna NM 30970:193, 499.

Kärl 21

De tre kantbitarna NM 28659:147, 366, 401 kommer från ett kärl, där kanten är rak och där mynningen är ornerad med en rad låga, runda fördjupningar. Färgen är brun, lermassan porös och kärllmynningens diameter är 40 cm. En bit från kärleväggen NM 28659:166 kommer eventuellt från samma kärl.

Kärl 22 fig. 15

NM 29610:1693. Bitarna med nummer NM 29610:1620 kan vara från samma kärl.

Bitar ornerade med olika tudelade avtryck har nummer NM 28659:292, 336 och 368, NM 29610:244, 1838, NM 30588:390, 2447, NM 30970:848.

Kärl 23

NM 29610:1610, 1611

NM 28863:1749 är en bit som funnits nära den spetsiga botten. Lermassan och ornamentiken är likadana som i det föregående kärlet.

Kärl 24

NM 30970:606, 614, 901

Kärl 25

Kantbiten med tät lermassa (NM 30970:77) har en fördjupning som eventuellt är gjord med växter och som har en rundad rand. Lermassan är tät och gråbrun och kärllmynningens diameter ca 20 cm. Biten påminner till konsistensen om snörkeramik.

Likadana fördjupningar finns i bitarna NM 28863:1671 och NM 30970:349 och 587.

Småkärl

Kärl 26 fig. 16

Kantbiten NM 30588:434 är ornerad med vertikala band av horisontala nagelavtryck. Väggens kraftigt böjd mot botten. Kärlet har tydligen varit lågt med rund botten. Kanten är utanpå rak och saknar ornering, lermassan är tät och uppblandad med sand och färgen är ljusbrun. Kärlmynningens diameter är ca 10 cm.

Kärl 27 fig. 17

Kantbiten NM 30588:931 är ornerad med likadana vertikala band och lägre ner förekommer horisontella band av lodräta nagelavtryck. Kantens form och kärlnyningens diameter är de samma som i föregående kärl, men väggen är rakare, färgen mörkbrun, lermassan tät och uppblandad med sand.

Kärl 28 fig. 18

Kantbiten och en bit från kärlväggen kommer från ett kärl, där det i mynningen finns två vågräta rader av rätvinkliga fördjupningar. Nedanför dem förekommer turvis lodräta rader av åt olika håll sneda nagelavtryck (NM 28659:114, 115). Kanten är något inåtböjd, den är tunn och rundad, färgen är ljusbrun, lermassan är tät och uppblandad med sand. Kärlnyningens diameter är ca 5 cm.

Fig. 19

Biten NM 30588:1728, ornerad med horisontella band av rätvinkliga nagelavtryck har funnits nära den spetsiga botten. Färgen är ljusbrun, lermassan tät och uppblandad med sand.

Kärl 29 fig. 20

NM 30970:585

Bitar från kärlväggen ornerade med små nagelavtryck har följande nummer: NM 28659:219, 431, 550, NM 28863:147, 398, 497, 528, 744, 782, 936, NM 30588:591, 660, 725, 774, NM 30970:1002

Kärl 30 fig. 21

De två kantbitarna är ornerade med horisontala band av vertikala streckstämplar. Trots skillnader i färgen torde de komma från samma kärl (NM 30588:433, 773). Kanten är tunn och rundad, lermassan tät och uppblandad med sand. Ena biten är mörkbrun, den andra ljusbrun. Kärlnyningens diameter är 4-5 cm. Till samma kärl torde även höra en bit från kärlväggen NM 30588:275.

Kärl 31

Det lilla kärlet som är något tjockare är ornerat på samma sätt. Väggen blir tjockare och är kraftigt böjd mot botten (NM 30970:402). Kärlnyningens diameter är ca 3 cm, kanten är rundad, färgen grå, lermassan tät och uppblandad med sand.

Kärl 32

De två små bitarna påminner mycket om bitarna från det föregående lilla kärlet, vars vägg även torde bli tjockare och är kraftigt böjd mot botten (NM 30970:59, 116). Färgen är ljusbrun, lermassan tät och uppblandad med sand. Kärlnyningens diameter är ca 5 cm.

Kärl 33

De små, dubbeltandade stämplarna bildar ett mönster av horisontella band i ett kärl (NM 28863:1689), vars färg är ljusbrun, lermassan tät, kanten rundad och mynningens diameter ca 10 cm.

Kärl 34

Likadana stämplarna bildar sneda band (NM 28659:304) på ett kärl, vars färg är ljusbrun, lermassan tät, kanten rundad och mynningen ca 10 cm.

Kärl 35 fig. 22

Det tredje kärlet (NM 28659:430, NM 28863:1689) har i mynningen två horisontella band av dubbeltandade stämplarna och nedanför dem horisontala rader av trekantiga stämplarna. Färgen är gråaktig, lermassan tät och uppblandad med sand, kärlnyningens diameter ca 5 cm.

Kärl 36

Med dubbeltandade stämplarna har man också ornerat ett något större kärl, vars rand är aningen utåtlutande, färgen ljusbrun, lermassan tät och uppblandad med sand samt kärlnyningens diameter ca 20 cm (NM 28863:280, 281).

Kärl 37 fig. 23

Kantbiten NM 28863: 1690 har ornerats med punktliknande fördjupningar. Punkterna förekommer i två rader ovanför varandra och förenas av en grund fära. Kanten är ovanpå rak och ornerad med sneda fördjupningar som lutar något mot höger. Färgen är ljusbrun, lermassan tät, kärlnyningens diameter ca 20 cm.

Kärl 38 fig 24

Kantbiten NM 28659:13 är ornerad med små, avlånga fördjupningar som inte bildar något tydligt mönster. Kanten är ovanpå något inåtböjd och rundad. Färgen är brun, gråskiftande på ytan, lermassan tät och uppblandad med sand. Kärlnyningens diameter är 5-10 cm.

Fig. 25

Från ett litet kärl med spetsig botten kommer två bitar ornerade med horisontala band av tätt intryckta

punkter (NM 30970:257, 335). Färgen är gråaktig, lermassan är tät. Bitarna NM 28863:1192, NM 30970:198, 253, 706, 886, NM 30588:2893 är ornerade med likadana punktlänkande fördjupningar.

En bottenbit från ett annat litet kärl med spetsig botten har ornerats med små, runda stämplor (NM 29610:331). Färgen är gråaktig, lermassan tät och uppblandad med sand.

Bitarna NM 30588:323, 429, 498, 506, 696, 1896, 1912 har ornerats med horisontella rader av små, avlånga, i botten ojämna fördjupningar. Bitarnas färg är brun, lermassan är ganska tät och uppblandad med sand. De kommer tydligen dock inte alla från samma kärl, eftersom det finns små skillnader i fördjupningarna bl.a. i fråga om storlek.

Kärl 39 fig. 26

Kantbitarna NM 30970:124 och 127+413 som är ornerade med stråavtryck kommer från samma lilla kärl. Fördjupningar förekommer i två rader som bildar ett sicksackmönster. Kanten är rak utanpå, färgen ljusbrun och lermassan tät och uppblandad med sand. Kärlmynningens diameter är ca 5 cm.

Kärl 40 fig. 27

Från ett litet kärl med stråavtryck kommer också kantbiten NM 30970:159. Kanten blir tunnare mot mynningen och är rundad, färgen är ljusbrun och lermassan tät. Kärlmynningens diameter är ca 10 cm. En bit från kärleväggen NM 30970:1003 är i stort sett likadan.

Bitarna NM 28863:1046 och 1047 från en kärlevägg kommer från samma kärl. Stråavtrycken på bitarna är mycket svaga. Färgen är ljusbrun och lermassan tät. Andra bitar med stråavtryck är NM 28863:104, 1017, NM 30588:2608, 2955.

Kärl 41 fig. 28

En liten kopp, i vars mynning finns en rad av horisontala stämplor och på kärlets utsida vinkelrätt intryckta stämplor har en diameter på endast 2 cm (NM 30970:1093). Färgen är grå, lermassan tät och uppblandad med sand.

Snörkeramik

Kärl 42 fig. 29

NM 30588:1561, 1973, 2010, 2362, 2386, 2683, 2684

Kärl 43

Kantbiten NM 29610:1231 kommer från ett kärl, som har horisontala och sneda streck vid mynningen; kanten är avsmalnande och rundad. Färgen är grå och lermassan tät och uppblandad med sand. Kärlmynningens diameter är ca 10 cm. Biten från kärleväggen NM 29610:750 kommer eventuellt från samma kärl.

Kärl 44

Kantbitarna och bitarna från kärleväggens rand NM 28863:53, 123, 416, 1691 kommer eventuellt från ett och samma kärl. Kanten är rak och randen något utåtlutande, på kärleväggen finns ett fiskbensmotiv gjort med tunna streck. Färgen är grå, lermassan tät och kärlemynningens diameter ca 12,5 cm.

Fiskbensmotivet har tydligen också använts på de tunnare kantbitarna NM 30588:1755 och NM 30970:452, där det i vardera finns en smal, rundad kant och kärlemynningens diameter är 10 och 12,5 cm samt i bitarna från kärleväggen NM 28659:80, NM 28863:406 och NM 29610:1584.

Kärl 45 fig. 30

Kantbiten NM 30970:597 och biten från kärleväggen NM 30970:663 kommer tydligen från samma kärl. Kanten är uttunnad, inåtböjd och rundad och ornerad med två rader av stämplor ovanför varandra. Massan är mycket tät, färgen gråbrun. Kärlmynningens diameter är ca 10 cm. Även bit NM 30588:1221 är till ytan och lermassan mycket likadan.

På bitarna NM 30588:429 och 498 från en kärlevägg finns raka linjer av stämplor som är ojämna i botten. Linjerna passar bäst in på snörkeramiska mönster.

Bland de icke-dekorerade kantskärvorna finns några sådana där kärlemynningen är utåtsvägd på samma sätt som de snörkeramiska kärlen. Av dem kan nämnas NM 28863:385, NM 29610:1190 och NM 30970:800.

Kiukaiskeramik

Kärl 46 fig. 31

En kantbit (NM 28863:1670) kommer från ett tätt kärl, uppblandat med sand. Ornamentiken består av streck som inte bildar något bestämt mönster. Väggen blir kraftigt smalare mot mynningen och kanten är rundad. Kärlmynningens diameter är 20 cm. En bit från kärlväggen NM 28863:1674 är ganska lik kantbiten i fråga om massa och färg.

Kärl 47

De icke-ornerade kantbitarna NM 28863:1346 och NM 29610:984 torde komma från samma kärl. Det är till färgen grått och det grova avmagringsmedlet innehåller också glimmer. Ytan är så skrovlig eller söndervittrad att det inte är möjligt att urskilja någon ornering. Kanten är utanpå rundad och kärlmynningens diameter är 20 cm.

Kärl 48

Kantbiten NM 29610:1242 kommer från ett litet kärl med en diameter på 10 cm. Färgen är gråskiftande, lermassan tät och uppblandad med sand. Kanten är utanpå rundad och på väggen kan man inte observera någon ornering. En mycket likadan massa kan märkas i bit NM 28863:1502 som har tunna streck och är från kärlväggen.

Kärl 49–50

Kantbitarna NM 28863:1335 och 1391 kommer från små, icke-ornerade kärl, där kanten är rundad och mynningens diameter 10 cm. Lermassan är i båda tät och uppblandad med sand och färgen är grå.

Biten NM 28863:1253 (fig. 32) med fiskbensmotiv kommer från en kärlvägg och bitarna NM 28863:1247, 1455 och NM 29610:1694 har ett mönster bestående av streck.

Biten NM 29610:892 har ornerats med rader av tätt intryckta stämplor.

Utifrån sin lermassa och färg hör även bitarna NM 28863:1246, 1263, 1336, 1372, 1514, 1576, 1624, 1673, 1675, 1677 och NM 29610:662, 785, 1135 till denna keramikgrupp.

Asbestkeramik

Kärl 51 fig. 33

Asbestkeramiken har följande nummer:

NM 28005:8

NM 28659:37, 148, 168, 199, 202, 348, 357–358, 365, 367, 369, 381, 395, 403, 405, 434, 448, 473–474, 479, 493, 530, 535, 543, 559–560

NM 28863:25, 29–30, 40, 42, 47, 72, 78, 80, 98, 157, 328, 341, 388, 390, 669, 683–684, 709, 917

NM 29610:254

NM 30588:2114, 2372, 2714, 2823, 3094

NM 30970:983, 997